

KAIVOSLAIN UUDISTAMISHANKE -VERKKOKYSELYN KYSYMYKSET LISÄTIETOINEEN

Kysymys 1

Miten parantaisitte kaivosalueen maanomistajien asemaa?

Kysymys 2

Miten parantaisitte kaivosalueen maanomistajien tiedonsaantioikeutta?

Lisätietoa:

Kyselyn auetessa hallituksen esitys laeiksi ydinenergialain, turvallisuusselvityslain 21 §:n ja kaivoslain muuttamisesta (HE 8/2020 vp) on talousvaliokunnassa käsitellyssä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esimerkiksi julkista kuuluttamista koskevia säännöksiä.

Esityksen mukaan esimerkiksi lupahakemus annettaisiin tiedoksi hallintolain mukaisella julkisella kuulutuksella ja hakemusasiakirjat julkaistaisiin lupaviranomaisen verkkosivuilla lupaviranomaisen ilmoitustaulun sijasta. Tiedon välittymisen varmistamiseksi kuulutuksen julkaisemisesta olisi lupaviranomaisen ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti ilmestyvässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen ole muutoin tarpeetonta.

Esityksen mukaan lupaviranomaisen olisi annettava lupahakemuksesta erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia koskee. Tätä tiedoksi antamista ei voisi korvata pelkällä lehti-ilmoituksella silloinkaan, kun henkilöitä on enemmän kuin 30 tai henkilöiden määrää ei tiedetä. Tällaisina tapauksissa voidaan pitää lupaa koskevan alueen kiinteistöjen omistajien lisäksi myös kiinteistöön rajoittuvien kiinteistöjen ja muiden alueiden omistajia ja haltijoita.

HE 8/2020 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_8+2020.aspx

Kysymys 3

Miten määrittelisitte kaivoksen *vaikutusalueen* (esimerkiksi maantieteellisesti), jotta esimerkiksi toiminnanharjoittaja voisi jo ennen vaikutusten aiheutumista tunnistaa kaivoksen vaikutusalueen?

Lisätietoa:

Hallituksen esityksessä eduskunnalle kaivoslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 273/2009 vp) on pyritty määrittelemään voimassa olevan kaivoslain mukaista asianosuuskäsitettä (s. 91-92):

”Asianosaisen käsite olisi hieman laajempi kuin hallintolain 11 §:ssä tarkoitettu vastaava käsite. [...] Malminetsintälupahakemuksen osalta asianosaisia olisivat etenkin malminetsintäalueeseen kuuluvien kiinteistöjen omistajat ja näihin 5 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdan nojalla rinnastettavat. Riippuen malminetsintäluvan nojalla suunniteltujen malminetsintätoimenpiteiden laadusta ja laajuudesta, asianosaisia voivat tapauskohtaisesti olla myös malminetsintäalueeseen kuuluvien kiinteistöjen haltijat sekä muut 5 §:n 2 momentissa mainitut. Kaivoslupahakemusten osalta asianosaisia olisivat etenkin kaivosalueeseen ja kaivoksen apualueeseen kuuluvien kiinteistöjen omistajat, kaivosalueen lähialueiden kiinteistöjen omistajat, kaivosalueeseen ja kaivoksen apualueeseen kuuluvien kiinteistöjen haltijat sekä 5 §:n 2 momentissa mainitut.”¹

HE 273/2009 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_273+2009.pdf

¹ Kaivoslain 5 §:n 2 momentin 1-4 kohdat:

Mitä tässä laissa säädetään kiinteistöstä ja kiinteistön omistajasta, sovelletaan:

- 1) määräälaan ja sen omistajaan;
- 2) yhteiseen alueeseen ja yhteismetsään ja niiden osakaskuntaan;
- 3) erityiseen etuuteen ja sen omistajaan;
- 4) yhteiseen erityiseen etuuteen ja sen osakaskuntaan.

Kysymys 4

Miten parantaisitte kaivoksen vaikutusalueen (esimerkiksi maantieteellisesti) maanomistajien asemaa ja tiedonsaantioikeutta?

Lisätietoa:

Kyselyn auetessa hallituksen esitys laeiksi ydinenergilain, turvallisuusselvityslain 21 §:n ja kaivoslain muuttamisesta (HE 8/2020 vp) on talousvaliokunnassa käsittelyssä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esimerkiksi julkista kuuluttamista koskevia säännöksiä.

Esityksen mukaan esimerkiksi lupahakemus annettaisiin tiedoksi hallintolain mukaisella julkisella kuulutuksella ja hakemusasiakirjat julkaistaisiin lupaviranomaisen verkkosivuilla lupaviranomaisen ilmoitustaulun sijasta. Tiedon välittymisen varmistamiseksi kuulutuksen julkaisemisesta olisi lupaviranomaisen ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti ilmestyvässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen ole muutoin tarpeetonta.

Esityksen mukaan lupaviranomaisen olisi annettava lupahakemuksesta erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia koskee. Tätä tiedoksi antamista ei voisi korvata pelkällä lehti-ilmoituksella silloinkaan, kun henkilöitä on enemmän kuin 30 tai henkilöiden määrää ei tiedetä. Tällaisina tahoina voidaan pitää lupaa koskevan alueen kiinteistöjen omistajien lisäksi myös kiinteistöön rajoittuvien kiinteistöjen ja muiden alueiden omistajia ja haltijoita.

HE 8/2020 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_8+2020.aspx

Kysymys 5

Millä tavalla parantaisitte kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteensovittamista? Kysymyksen osalta pyydämme huomioimaan, että eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettu laki astuu voimaan 1.9.2020. Laki mahdollistaa esimerkiksi kaivosluvan ja ympäristöluvan yhdenaikaisen käsittelyn.

Lisätietoa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190764>

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_269+2018.aspx

Kysymys 6

Millä tavalla kaivoksen lupaprosesseja tulisi kehittää, jotta suunnitellun kaivoksen ympäristövaikutukset tulisi otetuksi huomioon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa?

Lisätietoa:

kaivoslain mukaisista lupaprosesseista säädetään kaivoslain 5-7 luvussa

Kysymys 7

Miten kallioperässä esiintyvä uraani tulisi ottaa huomioon kaivoslain mukaisissa lupaprosesseissa?

Lisätietoa:

Uraania koskeva erityissääntely kaivoslaissa:

Kaivoslain 9 §:n 2 momentin 2 kohta edellyttää malminetsintälupaa, jos malminetsintä kohdistuu uraania tai toriumia sisältävän esiintymän paikallistamiseen ja tutkimiseen.

Kaivoslain 33 §:n mukaan valtioneuvosto ratkaisee kaivosaluelunastuslupa-asian ja uraanin tai toriumin tuottamista koskevan kaivoslupa-asian.

Kaivoslain 43 §:n mukaan uraanin tai toriumin tuottamista koskeva kaivoslupahakemus ja samaa toimintaa tarkoittava ydinenergiain mukainen lupahakemus käsitellään yhdessä ja ratkaistaan samalla päätöksellä. Lisäksi lupamenettelyä säädetään ydinenergiain 23 §:ssä.

Kaivoslain 73 §:ssä säädetään luvan siirrosta. Pykälän 1 momentin viimeisen lauseen mukaan uraanin tai toriumin tuottamista koskevan kaivosluvan siirron saajalla tulee lisäksi olla ydinenergiain mukainen lupa kaivostoimintaan.

Kaivoslain 147 §:ssä säädetään kaivostoiminnan lopettamispäätöksestä. Pykälän 2 momentin mukaan, jos kyse on kaivostoiminnasta, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen, kaivosviranomainen ei kuitenkaan saa tehdä lopettamispäätöstä, ennen kuin Säteilyturvakeskus on todennut lopettamistoimenpiteet säteily- ja ydin turvallisuuden kannalta asianmukaisesti tehdyiksi ja hyväksynyt ne.

Kaivoslain 169 §:ssä säädetään päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Pykälän 1 momentin mukaan uraanin tai toriumin tuottamista koskevassa kaivosluvassa ei voida antaa niin kutsuttua täytäntöönpanomääräystä (määräys, että luvassa yksilöityihin toimenpiteisiin voidaan valituksesta huolimatta ryhtyä lupapäätöstä noudattaen).

<http://uusi.gtk.fi/geologia/luonnonvarat/uraani/>

Kysymys 8

Millä tavalla kehittäisitte *kaivoslain* mukaista vakuussäätelyä?

Lisätietoa:

kaivoslain mukaisesta vakuudesta säädetään kaivoslain 10 luvussa, kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvät säännökset löytyvät kaivoslain 15 luvusta

Kysymys 9

Millä tavalla parantaisitte kaivoslain mukaisia lupaprosesseja ja käytänteitä?

Lisätietoa:

kaivoslain mukaisista lupaprosesseista säädetään kaivoslain 5-7 luvussa

Kysymys 10

Mitä seikkoja valmistelussa tulisi huomioida, jotta toimialan toimintaedellytykset turvataan?

Kysymys 11

Miten toimialan hyväksyttävyyttä olisi mahdollista parantaa?

Kysymys 12

Ottaen huomioon ministeriöiden välisen toimivaltajaon, millä muulla tavalla uudistaisitte kaivoslakia?

Lisätietoa:

Osa hallitusohjelman kirjauksista kohdistuu työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvaan kaivoslakiin, osa taas ympäristöministeriön toimialaan kuuluviin lakeihin, kuten luonnonsuojelulakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin, ympäristönsuojelulakiin ja eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettuun lakiin. Ympäristöministeriön toimialaan kuuluu myös ympäristövastuun toissijaisen rahoitusjärjestelmän uudistaminen. Hallitusohjelmassa on lisäksi kaivostoimintaan liittyviä verokirjauksia (kuten kaivosveron mahdollista käyttöönottoa koskeva kirjaus), jotka kuuluvat valtiovarainministeriön toimialaan. **Nyt käsillä olevassa lainsäädäntöhankkeessa ei ole mahdollista tehdä muutoksia muihin kuin työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvaan kaivoslakiin ja sen nojalla annettuihin alemman asteisiin säädöksiin.**

Kysymys 13

Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää 27.5. verkossa kaivoslain uudistuksen keskustelutilaisuuden, jossa käsitellään tässä kyselyssä esiin nousseita näkemyksiä.

Oletko halukas kertomaan näkemyksesi suullisesti tilaisuudessa? Jätä nimesi ja yhteystietosi niin olemme tarvittaessa sinuun yhteydessä. Valitsemme tilaisuuteen kyselyn tulosten pohjalta puheenvuoroja, jotka edustavat mahdollisimman kattavasti kyselyssä esille nousseita eri näkemyksiä ja virittävät näin keskustelua. Kaikki ovat tervetulleita osallistumaan keskustelutilaisuuteen.